

Начало>Предприемане на съдебни действия>Къде и как>Правото на коя страна се прилага? Правото на коя страна се прилага?

Хърватия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

В Република Хърватия международното частно и процесуално право до голяма степен е кодифицирано в Закона за уреждане на стълкновения на закони с правни актове на други държави в някои области — ЗУСЗ (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (*Narodne Novine* — NN; Официален вестник на Република Хърватия, бр. 53/91).

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1954 г. относно гражданския процес

Хагска конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания

Хагска конвенция от 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия

Хагска конвенция от 1973 г. за приложимото право при продуктова отговорност

1.3 Основни двустранни конвенции

Въз основа на уведомлението за наследяване Република Хърватия стана страна по редица двустранни международни договори, като например договори за правна помощ, консулски конвенции, договори за търговия и корабоплаване. С някои държави са сключени договори за правна помощ, които съдържат също така норми за уреждането на стълкновения на закони:

Договор с Австрия от 1954 г. за правни сделки, Виена, 16 декември 1954 г.

Договор с България от 1956 г. за взаимна правна помощ, София, 23 март 1956 г.

Договор с Чешката република за правна помощ и уреждане на правните отношения по граждански, семейни и наказателни дела, Белград, 20 януари 1964 г.

Договор с Гърция от 1959 г. за правни отношения, Атина, 18 юни 1959 г.

Договор с Унгария от 1968 г. за правни сделки

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Когато става въпрос за правни ситуации с международен елемент, съдилищата прилагат международното частно право, като използват три метода, а именно: стълкновителни норми, особени повелителни норми и специални материалноправни норми.

2.2 Препращане

Хърватското международно частно право в член 6 от ЗУСЗ предвижда, че ако съгласно разпоредбите на този закон трябва да се прилага правото на чужда държава, се вземат предвид неговите стълкновителни норми за определяне на приложимо право.

Ако нормите на чуждата държава за определяне на приложимо право препращат към правото на Република Хърватия, се прилага правото на Република Хърватия, без да се вземат предвид нормите за определяне на приложимото право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Като цяло ЗУСЗ не урежда този въпрос, но включва някои специални разпоредби, уреждащи такива случаи (например член 35, алинея 1 гласи, че приложимото към развода право, е правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод, а член 45, алинея 1 предвижда, че последиците от осиновяването се преценяват в съответствие с правото на държавата, чиито граждани са осиновяващият и осиновяваното лице към момента на осиновяването).

Обикновено всеки конкретен случай следва да се преценява въз основа на това дали става въпрос за свършено правно положение, трайно правно положение или положение, което е в процес на развитие. Ако стълкновителната норма урежда трайно положение, за неговото установяване в правно отношение е меродавно приложимото право, което е било в сила в този момент, и ако настъпи промяна в закона, последиците от такова правно положение се преценяват в съответствие с новото право от момента, от който то се прилага.

Що се отнася до придобиването на право на собственост и на други вещни права, които се преценяват в съответствие с правото на държавата, в която се намира вещта, приложимата норма гласи, че правото на собственост, което се придобива в съответствие с предишен закон, продължава да съществува, макар че не е придобито съгласно новия закон. Ако обаче собствеността върху движима вещь не е била придобита в съответствие с предишен закон, тъй като не е съществувал съответния правен способ, такова придобиване настъпва, когато движимата вещь навлезе на територията на държава, която не изисква съответния правен способ за придобиването.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

а) обществен ред

Член 4 от ЗУСЗ предвижда, че правото на чужда държава не се прилага, ако прилагането му е в противоречие с установените норми на държавно управление, заложи в Конституцията на Република Хърватия.

Освен член 4 от ЗУСЗ, който следва да се тълкува като мярка за защита на основните права, свободи и правата на човека и гражданина, общественият ред включва също решенията на Конвенцията от 1950 г. за защита на правата на човека и основните свободи.

Общественият ред не защитава само националното право от чуждото материално право. Обоснованото използване на защитата на националния обществен ред зависи, наред с друго, от това дали спорът, който се решава, е ясно свързан с националната територия и нейното право, т.е. с *lex fori*, а такава връзка съществува, ако прилагането на чуждото право би имало по-трайни последици върху националната територия.

б) особени повелителни норми

Понякога ситуацията с международен елемент се уреждат от специални *legis fori* норми, които обикновено се наричат особени повелителни норми. Такива норми са предвидени в същия закон, съдържащ стълкновителните норми, като понякога се съдържат и в други нормативни актове.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

На основание член 13, алинея 1 от ЗУСЗ съдът или друг компетентен орган трябва служебно да установи съдържанието на чуждото право.

Съгласно член 13, алинеи 2 и 3 от ЗУСЗ съдът или компетентният орган могат да поискат информация за чуждото право от Министерството на

правосъдието на Република Хърватия, като страните по спора също могат да представят публичен документ относно съдържанието на чуждото право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Източникът на стълкновителните норми е Законът за уреждане на стълкновения на закони (ЗУСЗ).

В член 19 от ЗУСЗ се предвижда, че приложимото към договора право е правото, избрано от договарящите се страни, освен ако законът или международен договор не предвижда друго.

Член 20 от ЗУСЗ предвижда, че ако не е било избрано приложимо право и ако конкретните обстоятелства по случая не сочат към друго право, приложимото право е:

- 1) за договор за продажба на движими вещи — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на продавача към момента на приемане на предложението;
- 2) за договор за услуги или договор за строителство — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на предприемача (изпълнителя) към момента на приемане на предложението;
- 3) за договор за поръчка — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на довереника към момента на приемане на предложението;
- 4) за договор за посредничество — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на посредника към момента на приемане на предложението;
- 5) за комисионен договор — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на комисионера към момента на приемане на предложението;
- 6) за спедиционен договор — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на спедитора към момента на приемане на предложението;
- 7) за договор за наем на движими вещи — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на наемодателя към момента на приемане на предложението;
- 8) за договор за заем — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на заемодателя към момента на приемане на предложението;
- 9) за договор за заем за послужване — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на заемодателя към момента на приемане на предложението;
- 10) за договор за влог — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на влогодателя към момента на приемане на предложението;
- 11) за договор за отговорно пазене — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на складодържателя към момента на приемане на предложението;
- 12) за договор за превоз — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на превозвача към момента на приемане на предложението;
- 13) за застрахователен договор — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на застрахователя към момента на приемане на предложението;
- 14) за договор за авторски права — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на автора към момента на приемане на предложението;
- 15) за договор за дарение — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на дарителя към момента на приемане на предложението;
- 16) за борсови сделки — правото на мястото на седалището на борсата;
- 17) за договор за независими банкови гаранции — правото на мястото, където е било седалището на гаранта към момента на сключване на договора;
- 18) за договор за прехвърляне на технологии (лицензия и др.) — правото на мястото, където е било седалището на получателя на технологията (лицензополучателя) към момента на сключване на договора;
- 19) за имуществени претенции по трудов договор — правото на държавата, където се полага или е бил положен трудът;
- 20) за всички други видове договори — правото на мястото, където е било местожiveенето или седалището на предложителя към момента на приемане на предложението.

3.2 Извъндоговорни задължения

ЗУСЗ, както и международните договори (Хагската конвенция от 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия), съдържат разпоредби относно приложимото право към извъндоговорните задължения.

ЗУСЗ включва разпоредби относно неоснователното обогатяване, воденето на чужда работа без пълномощие, извъндоговорните задължения, които не произтичат от отговорност за вреди, и непозволеното увреждане.

Към извъндоговорната отговорност е приложимо правото на мястото, където е било извършено увреждащото действие, или правото на мястото, където са настъпили последиците, в зависимост от това кое от тях е по-благоприятно за увреденото лице. Ако събитие, от което произтича отговорността за вреди, настъпи на борда на кораб, в открито море или на борда на въздухоплавателно средство, правото на държавата на флага на кораба или правото на държавата, където е регистрирано въздухоплавателното средство, се счита за правото на мястото, където са настъпили събитията, довели до възникването на отговорността за вреди.

Към неоснователното обогатяване е приложимо правото, приложимо към правоотношението, което е възникнало, очаквало се е да възникне или се е предполагало че ще възникне, по повод на което е настъпило обогатяването. Към воденето на чужда работа без пълномощие е приложимо правото на мястото, където е извършено действието по водене на чужда работа без пълномощие. Към задълженията, произтичащи от ползването на имущество без пълномощие, и други извъндоговорни задължения, които не произтичат от отговорност за вреди, е приложимо правото на мястото, където са възникнали фактите, породили задължението.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Към правоспособността и дееспособността на физическо лице е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е лицето.

Физическо лице, което би било недееспособно съгласно правото на държавата, на която е гражданин, се счита за дееспособно, ако лицето е дееспособно съгласно правото на мястото, където е възникнало задължението.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Към отношенията между родители и деца е приложимо правото на държавата, чиито граждани са те.

Ако родителите и децата са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата по общото им местоживееене.

Ако родителите и децата са граждани на различни държави и нямат местоживееене в една и съща държава, е приложимо правото на Република Хърватия, ако детето или някой от родителите е гражданин на Република Хърватия.

Към признаването, установяването или оспорването на бащинство или майчинство е приложимо правото на държавата, на която към момента да раждането на детето е гражданин лицето, чието бащинство или майчинство се признава, установява или оспорва.

3.4.1 Осиновяване

Към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването е приложимо правото на държавата, чиито граждани са осиновяващия и осиновяваното лице към момента на осиновяването.

Ако осиновяващият и осиновяваното лице са граждани на различни държави, към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването кумулативно приложимо е правото на двете държави, на които всеки от тях е гражданин.

Ако осиновяващите са съпрузи, към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването е приложимо освен правото на държавата, чийто гражданин е осиновяваното лице, така също правото на държавите, чиито граждани са съпрузите.

Към формалните условия за осиновяване е приложимо правото на мястото, където се осъществява осиновяването.

Към последиците от осиновяването е приложимо правото на държавата, чиито граждани са осиновяващият и осиновяваното лице към момента на осъществяване на осиновяването.

Ако осиновяващият и осиновяваното лице са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата им по местоживееене.

Ако осиновяващият и осиновяваното лице са граждани на различни държави и нямат местоживееене в една и съща държава, е приложимо правото на Република Хърватия, ако някой от тях е гражданин на Република Хърватия.

Ако нито осиновяващият, нито осиновяваното лице са граждани на Република Хърватия, е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е осиновяваното лице.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Към условията за сключване на брак за всяко лице е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е то към датата на сключване на брака.

Дори когато условията за сключване на брак са изпълнени съгласно правото на държавата, чийто гражданин е лицето, което желае да сключи брак пред компетентния орган на Република Хърватия, няма да бъде допуснато сключването на брак, ако съгласно правото на Република Хърватия е налице пречка по отношение на това лице, свързана със съществуването на по-рано сключен брак, родство или неспособност за разбиране на значението на извършените правни действия.

Към формалните условия за брак е приложимо правото на мястото, където е сключен бракът.

Към недействителността на брака (унищожаемост и нищожност) е приложимо всяко право, съгласно което е сключен бракът.

Към развода е приложимо правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод, като правото на държавите, на които всеки от тях е гражданин, се прилага кумулативно.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Към имуществените отношения на лица, които съжителстват, без да са сключили брак, е приложимо правото на държавата, чиито граждани са те.

Ако лицата са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата по общото им местоживееене.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Към развода е приложимо правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод, като правото на държавите, на които всеки от тях е гражданин, се прилага кумулативно.

3.5.4 Задължения за издръжка

Към задължението за издръжка между кръвни роднини, освен между родители и деца, или към задължението за издръжка на роднини по сватовство е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е роднината, от когото се търси издръжка.

3.6 Режи ми на имуществени отношения

Към личните и имуществените отношения на съпрузите е приложимо правото на държавата, чиито граждани са те.

Ако съпрузите са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата по местоживееенето им. Ако съпрузите нямат нито общо гражданство, нито местоживееене в една и съща държава, е приложимо правото на държавата на последното им общо местоживееене.

Ако приложимото право не може да бъде определено съгласно посоченото по-горе, е приложимо правото на Република Хърватия. Към имуществения режим на съпрузите е приложимо правото, приложимо към личните и имуществените отношения на съпрузите към момента на сключване на брака.

Ако определеното по този начин правото предвижда съпрузите да могат да избират правото, приложимо към договора за съпружеския имуществен режим, е приложимо избраното от тях право.

3.7 Завещания и наследяване

Към наследяването е приложимо правото на държавата, на която е бил гражданин завещателят към момента на смъртта му.

Към завещателната дееспособността е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е завещателят към момента на съставяне на завещанието.

Завещателното разпореждане е формално действително, ако е действително съгласно:

- 1) правото на мястото, където е съставено завещанието;
- 2) правото на държавата, чийто гражданин е завещателят към момента на съставяне на завещанието или към момента на смъртта му;
- 3) правото на държавата по местоживееене на завещателя към момента на съставяне на завещанието или към момента на смъртта му;
- 4) правото на държавата по обичайно местопребиваване на завещателя към момента на съставяне на завещанието или към момента на смъртта му;
- 5) правото на Република Хърватия;
- 6) за недвижими вещи — също така правото на мястото, където се намира недвижимата вещь.

3.8 Недвижимо имущество

Към договори, свързани с недвижими вещи, изключително приложимо е правото на държавата, на чиято територия се намира недвижимата вещь.

3.9 Несъстоятелност

В член 303 от Закона за несъстоятелността се предвижда основният принцип, че правните последици от откриването на производство по несъстоятелност, се преценяват съгласно правото на държавата, в която то е открито.

Последна актуализация: 12/11/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.